

Зара ТИЩЕНКО,
аспірант кафедри української мови
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна
(Харків, Україна) zaratisenko@gmail.com

СТИЛІСТИКО-СИНТАКСИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТЕКСТІВ ІЗ КЛЮЧОВИМ СЛОВООБРАЗОМ КІНЬ У ПОЕЗІЇ Т. МЕЛЬНИЧУКА

У статті простежено стилістико-синтаксичну організацію поезії Т. Мельничука із ключовим образом «кінь». Досліджено функціонування давнього зооморфного символу в порівняльних зворотах, прикладках, парцельованих та інверсованих конструкціях, різних видах повтору, що сприяє створенню неповторної індивідуальної синтаксичної побудови поетичного тексту. З'ясовано, що образ коня став одним із засобів творення експресивного синтаксису як особливості ідіостилію поета-дисидента.

Ключові слова: поетична мова, словообраз, синтаксичні конструкції, стилістична фігура, ідіостиль, експресивність.

Zara TYSHCHENKO,
Postgraduate Student
of the Ukrainian Language Department
V. N. Karazin Kharkiv National University
(Kharkiv, Ukraine) zaratisenko@gmail.com

STYLISTIC-SYNTAX ORGANIZATION OF CONTEXTS WITH KEY WORD-IMAGE OF HORSE IN THE POETRY OF T. MELNYCHUK

The article deals with the stylistic-syntactic organization of T. Melnychuk's poems with the key word-image "horse". The functioning of the ancient zoomorphic symbol in comparative phrases, appositions, parceling and inversive constructions, various types of reiteration, which contribute to creating a unique individual syntactic build of the poetic text, is studied. The symbolism of the attributes with colour semantics is analysed as a means of depicting the vitaistic image of horse. The folk poetic origins of the author's works are paid attention to. It is found that the image of horse was among the means of creating expressive syntax as a characteristic feature of the dissident poet's individual style.

It is noted that the folk image of horse is one of the symbols that are main means of T. Melnychuk's poetics. The unique character of the author's individual manner lies in the skill of creating associative imagery. It is stated that the zoomorphic image has cultural-symbolic poetic associations appearing when the author addresses the facts of life with lasting semantic aura. The vitaistic image of the sun, the cyclic recurrence of life as a symbol of its continuation are encoded in the animalistic image. The association is accentuated by colour symbols, among them the folk poetic epithets "gold", "golden", where the word image is the life-giving sap. The colour variety is represented by both pre-positive and post-positive attributes. According to Slavonic mythology, white horse symbolizes resurrection, power, unconscious strength. The imageword кінь modified by the attributes "black", "green", "red" is used as an embodiment of fate. The imagery of a patriot-citizen intensifies the modality of incentive and probability that increases emotional-psychological tension. The key word-image "horses" personifies the image of stoic Ukrainian people. The deep philosophic motif of self-identification, one's mission is embodied through peculiar presentation of the image of horse to denote a toiler animal. Significant in T. Melnychuk's works is sadness because the image of horse has lost its symbolic meaning of Cossack dignity and national identity. It is determined that the image of horse, that embodies unrestrainable passion, helps the author to represent his own character: burning desire, work intensity, love of freedom, uncompromising attitude.

Key words: poetic language, imageword, syntactic constructions, stylistic figure, individual style, expressiveness.

Постановка проблеми. Важливе місце в культурному житті сучасної України відіграє творчість Тараса Мельничука. У передмові до поетичної збірки «Князь роси» М. Жулинський називає його гідним нащадком Шевченка як Пророка України (Жулинський, 1990: 10). В. Стус, захоплюючись поезією Т. Мельничука, пише: «Слався Україно! На одній із твоїх галузок – Галичині – з'явився

новий Франко – Тарас Мельничук» (Калинець, 1998: 15).

Дослідження синтаксичного ладу поетичних текстів письменника є перспективним з огляду на своєрідність його ідіостилію, багатство образно-виражальної палітри. Леся Близнюк, зокрема, відзначає, що синтаксична організація поетичних творів концентрує ставлення митця до

повідомлюваного за допомогою складних поетичних тональностей, специфічної ритміки, експресивної модальності речень, добору певної структури (Близнюк, 2011: 44).

Актуальність нашої роботи зумовлена тим, що на сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки увага дослідників досить часто фокусується на вивченні синтаксичної організації поетичних текстів, але студій на матеріалі творчого доробку Тараса Мельничука ще немає.

Аналіз досліджень. Поетичний синтаксис тривалий час перебуває в полі зору вітчизняних і зарубіжних мовознавців, серед яких В. Виноградов, Г. Винокур, П. Дудик, Л. Прокопчук, Н. Слухай, Н. Грипас, О. Бистрова, С. Єрмоленко, Н. Ладиняк та інша. Сьогодні є чимало публікацій, присвячених життєвому і творчому шляху письменника, наприклад, роботи І. Малковича, І. Андрусяка, В. Кирищука, І. Пелипейка, І. Калинця, В. Карп'юка, Г. Штоня та багатьох інших. Серед літературознавців слід назвати Миколу Жулинського, Святослава Кута, Ірину Зелененьку, Олену Шаф, Тараса Пастуха.

Мовознавці, зокрема Л. Пена, Ю. Зуєнко, К. Дюкар, присвячують свої праці вивченню різних засобів образності творів Т. Мельничука.

Мета пропонованого дослідження – виявити особливості стилістико-синтаксичної організації поезій Т. Мельничука з ключовим словообразом *кінь*. Об'єктом аналізу є віршована мова автора різних збірок.

Виклад основного матеріалу. Невіддільною ознакою мовної тканини Т. Мельничука є використання образів-символів, зокрема назв тварин, що в народній традиції є найбільш міфологізованими. У них поет, як зауважує Ірина Зелененька, «закодував власні внутрішні переживання, які сягають праукраїнського міфологічного, сакрального контексту» (Зелененька, 2009: 7). Саме через образну систему поетичних творів передано пошук ліричним суб'єктом «праформ, окремих архетипів, констант української ментальності, знаків виходу з тоталітарної дійсності, способів позбутися колоніальної психології, комплексу меншовартості» (Зелененька, 2009: 7). Зокрема, зооморфні символи є глобальною естетичною інформацією, яка сприяє феноменологізації поетичних творів Т. Мельничука (Зелененька, 2009: 8). У давніх українців однією із найпоширеніших міфопоетичних тварин був *кінь*.

Своєрідною за художнім утіленням ключового словообразу є поезія «Був я конем білим» (Мельничук, 2012: 37). Т. Мельничук використовує фігуру хіазму для виразного ототожнення лірич-

ного суб'єкта із зазначеним образом: *був я конем білим / білим конем був я / серед саду був я / білим конем-снігом / серед снігу / білим конем-цвітом*. Лексема *кінь* функціонує в призив'язковому члені іменного складеного присудка, який передає асоціативний зв'язок. За слов'янською міфологією, *кінь* символізує сонце, а *білий кінь* – воскресіння, могутність, неусвідомлену силу (Завадська, 2002: 238). У дистантному повторі предикативного центру підкреслюється просторовий поширювач *серед саду*. Лексема *сад* позначає життя взагалі та батьківський дім зокрема (Жайворонко, 2006: 519). Ознаку *білий* посилює повтор та використання асоціативного синоніма *сніг*, що функціонує в прикладковій структурі *був я білим конем-снігом*. Образний ланцюг розгортається обставинним поширювачем *серед снігу* та видозміною на лексичному рівні прикладки *конем-цвітом*. Особливості художнього мислення Т. Мельничука виявляються в оригінально створених словосполученнях, у яких асоціативна семантика прикладок містить приховане порівняння. Саме прикладки дають змогу актуалізувати водночас обидва компоненти в структурі речення. Епітет *білий* стає смисловою домінантою досліджуваного поетичного тексту.

У другій частині цієї поезії митець вдається до антитези: *та прийшла зозуля / сизо закувала й серце моє біле / у землі розтало*. Для підвищення емоційної напруги автор використовує однорідні присудки, що створюють динаміку викладу. Відомо, що образ зозулі, за народними віруваннями, уособлює пташку-віщунку, яка пророкує смерть (Завадська, 2002: 322). Автор уживає предикат *прийшла* до суб'єкта *зозуля*, чим викликає асоціації саме зі смертю. Епітет-прислівник *сизо* набуває традиційної додаткової семантики «печально, тужливо». Експресії надає певна несподіваність протиставлення, оскільки автор, випускаючи потрібні логічні смислові ланки, згущує думку. Постпозитивне означення з колірною семантикою (*серце моє*) *біле* сприяє створенню особливої ритмомелодики й водночас акцентує увагу на цьому епітеті. Словесний образ *серце біле* символізує людину, яка прийшла в цей світ духовно чиста й для добрих справ. Використання дієслова-предиката *розтало* уможливило саме епітет *біле* (*серце*).

Повтор-обрамлення *а був я / конем білим* приєднується протиставним сполучником, який саме й програмує багатоаспектне прочитання. З одного боку, ніби звучить жаль і досада, пов'язані з тим, що було багато можливостей, які залишилися нереалізованими, а з іншого – як констатація жит-

тевого розчарування. На наш погляд, заперечний сполучник *а* синонiмiзується iз допустовим *хоч*.

Словесний образ *кiнь*, супроводжуваний колоративами-епiтетами, постає втiленням долi в поезiї «Чужi конi». З одного боку, *чорний кiнь* є уособленням чужої, нав'язаної тогочасним суспiльним ладом долi, як-от: *І привели йому коня чорного: «Не норовись, Мольфаре, сiдай i їдь»* (Мельничук, 2003: 146). У слов'янськiй мiфологiї *чорний кiнь* – уособлення смертi й потойбiчного свiту (Жайворонок, 2006: 287). З iншого боку, *зелений кiнь* репрезентує несумiсну з життям долю (Райкен, 2005: 545): *І привели йому коня зеленого – Не великодного i не рiздвяного / А вiн подививсь – i стали конi / Листатими кленами, / І на кленах його солов'ї зiв'янули*. Автор використовує однорiднi одиничнi постпозитивнi означення iз запереченням, якi конкретизують словесний образ *не великодного i не рiздвяного*, наголошуючи на тому, що таким є життя без вiри. Метаморфоза, що надає поезiї баладного звучання, представлена в структурi складно-сурядного речення з причиново-наслiдковими вiдношеннями, якi передають швидко чарiвне перетворення. У рядках звучить мотив боротьби людини-особистостi за право мати щасливу долю на власнiй землi, без указiвок i насадження волi провладною системою.

З iншого боку, словесний образ *червоного коня* (червоний позначає руйнацiю (Райкен, 2005: 647) як символiчне втiлення тоталiтарного режиму, жертвою якого був сам поет, репрезентовано в такому контекстi: *І привели йому коня червоного. І кiнь усмiхнувся: «Всi конi згинуть, Лиш я – вiчний вогонь...* Для комунікативної організації поетичного тексту Т. Мельничука характерним є позначення категорії персональності першою особою. Це найвищий ступiнь iндивiдуалiзацiї, якiй тiльки може досягатися засобами мови (Папiна, 2002: 99). Особовий займенник *я* у прямиї мовi виконує експресивну функцiю. Предикат-iменник у поєднаннi з означенням *вiчний вогонь* пiдкреслює символiку грізної стихiї, що «несе смерть i знищення» (Райкен, 2005: 513).

Таким чином, постпозиція епiтетiв дає змогу акцентувати увагу саме на iхньому символiчному значеннi. По сутi, символiзують вони одне – насадження волi, примус до покори. Трикратнiсть повтору етнообразу теж указує на народнопоетичне коріння мови Т. Мельничука.

Кульмінацiйний момент поезiї створено питальним та спонукальним реченнями: *І Мольфар прокляв себе – i став гiлкою хвої, І крикнув: «Доки ж менi — на чужих?! Дайте коня мого!*

Дайте менi мого кониченька, Щоб пiдкови, а не окови, І на чiлцi – моя зоря... Використанi антонiмiчнi лексеми формують опозицiю *своє – чуже*. Прийом контрасту втiлює мотив нацiональної гiдностi. Посилують емоцiйно-експресивне звучання вимоги неповнi речення з пропущеним предикатом та нагромадженням займенникiв (*менi, мого, моя*). У прямиї мовi спостерiгаємо анафору в означено-особових реченнях. Посилує образнiсть парадигматичний повтор зi зменшено-пестливою формою *коня – кониченька*.

Ремiнісцентну природу має образ коня у вiршi «По дорогах iду. Кониченька веду...» (Мельничук, 2003: 103), у якому простежується перегук з українською народною пiснею «По садочку ходжу, кониченька воджу». У зачинi Т. Мельничук використовує невелике за обсягом означено-особове речення, у якому сконцентровано увагу на дiї та обставинi мiсця: *По дорогах iду. / Кониченька веду По євшанi вiкiв — / повз могили батькiв <...>*. З огляду на перегук зi згаданою пiснею, друге речення можна розглядати як парцелят. Ця конструкцiя ускладнена вiдокремленою обставиною мiсця, вираженою iменниковою формою з уточнювальним значенням. Таким чином, утворюється спадна градацiя, що надає глибини зображаному. Неузгодженi означення (*по євшанi вiкiв – могили батькiв*) передають ознаку за належнiстю й увиразнюють думку про глибоке корiння роду.

Образ коня як утiлення складної долi репрезентовано через повтор пiдхоплення й хiазм: *Упаду – й не дiйду. І дiйду – упаду*. Подвiйний повтор синтаксичних структур характерний для iдiостилію Т. Мельничука. За допомогою означено-особових речень організовано монолог-роздум лiричного героя. Автор амплiфікує (збiльшення, нагромадження) однорiднi присудки, що, на думку Г. Козачук, «дає можливiсть передати реальний свiт об'ємно, змалювати дiю чи процес всебiчно» (Козачук, 1979: 39).

Персонiфікований образ коня подано в структурi складнопiдрядного речення, як-от: *Заридає мiй кiнь, Якщо син мiй в краю, / в своїм рiднiм краю Не знайде для коня Нi дзвiнкiв, нi пiдкiв. У пiдряднiй частинi умови спостерiгаємо синтаксичний повтор iз розширенням узгодженими означеннями (*в краю, / в своїм рiднiм краю*) для посилення смислової ваги обставини мiсця. Створюють експресiю фольклорнi образи-обереги *дзвiнок*, що вiдганяє злi сили (Толстой, 1999: 550-551), *пiдкова* як амулет, що може «притягти» щастя (Толстой, 1999: 97). Умова, пiдсилена запереченням *не знайде нi дзвiнкiв, нi пiдкiв*, передає застереження лiричного героя вiд того, що доля не буде*

прихильною, якщо українці не виборюватимуть щастя на власній землі.

Цілком очікуваним є образ коня як вірного товариша в поезії Тараса Мельничука «Чесний ідальго» (Мельничук, 2003: 70–71). Вірш починається номінативними реченнями зі зміною означень *Чесний ідальго. / Найвний ідальго*. А продовжується однослівною конструкцією *Вітряки!* Така стислість можлива завдяки інтертекстуальності рядків. Рема актуалізується за допомогою часток *Все ті ж вітряки!* Таким чином створюється паралель із сучасністю.

Найвищий ступінь експресії переданий у безсполучниковому реченні із наслідково-причинними відношеннями між частинами: *Серце кров'ю ридає: Упав Россінант – твій кінь*. Препозитивна частина містить персоніфікацію, підсилену алітерацією звука [р], що імітує ридання. Словообраз *кінь* ужито в кінці речення в прикладковій структурі, чим створюється емпіза. Ужитий присвійний займенник *твій* інтимізує виклад.

В останній строфі образ ідальго супроводжується означенням, що передає авторську оцінку ліричного суб'єкта: *Бідний ідальго... / А ти все воюєш. / А ти змиритись не можеш ніяк*. Два наступні речення є синонімічними за змістом. Низка різнотипних повторів: *Бідний ідальго, все всує... Все всує... / І кінь твій лежить, як питальний знак*, – завершується зоровим образом, створеним порівнянням коня, що впав, зі знаком питання. Таке завершення поезії передає глибокий драматизм змальовуваного й породжує багатоманіття прочитань. Можливо, цей словесний образ і вжито замість відповідного розділового знака. Образ благородного, але самотнього в боротьбі з життєвою несправедливістю вершника, який зазнає невдач, є певною мірою автобіографічним. Використання саме такої порівняльної конструкції має екзистенційне звучання, адже наштовхує на роздуми про марність боротьби.

Означення *золотий* у поєднанні зі словообразом *кінь* характерне для поетичного словника Тараса Мельничука. Так, у поезії «Біла сфінкса» (Мельничук, 2003: 123) автор використовує таке словосполучення в підрядній допусту: *Йй хоч мчить життя не золотими кіньми, – Я не спиню – нехай летить в купальське водосвяття, Хутчий в люб-зільні українські ночі – Туди, де перелесник підмовля дівчат...* Означення *золотий* в культурній традиції має безпосереднє відношення до Бога, цією ознакою наділяється все чарівне, надприродне (Толстой, 1999: 353).

Кінь як вітаїстичний образ сонця постає через народнопоетичний епітет *золотий кінь*. Поетич-

ному синтаксису митця властиве широке послугоування безполучниковими складними реченнями з інверсованим словопорядком у частинах: *Золотого коня в лузі Дозирає бовгар-бузьок, Заживають рани в серці Від гуцульської живиці...* (Мельничук, 2003: 49). Образний ланцюг починається препозитивним означенням *золотий* до об'єктного поширювача *кінь*, який виділяється емпатичним наголосом. Предикат і поширений додаток *від гуцульської живиці* утворюють своєрідний дериваційний повтор, який формує прийом анепифори, що є однією із типових рис творчої манери Т. Мельничука. Словесним образом живиці є життєдайне сонце, репрезентоване у віршованому тексті словообразом *золотий кінь*, перебільшення живильних властивостей якого створює гіперболізацію, що вказує на незнищенність українців-гуцулів.

Відповідний словесний образ у вірші «Золотий кінь» (Мельничук, 2003: 123) залучається до створення психологічного пейзажу: *Вечори у селі коломийчаті. Коломийки синьо цвітуть, Лиш як кінь золотий в небо вимчить І зронить вуздечку на Діл золоту*. У фольклорі поєднання лексеми *кінь* з епітетом *золотий* вказує на красу, досконалість, цінність. Словообраз *золотий кінь* уособлює циклічність життя. Одним із важливих структурних компонентів цього поетичного тексту є складні речення, зокрема з протиставленням: *У колгоспі булані коні, А у небі – кінь золотий <...> Золотий кінь у небі пасеться А від нього – й земля золота / І копиці уже не копиці, А шоломи богатирів, Як іде золотий кінь напиться З синіх вікон журби матерів*.

Градацію почуттів молоді восени – у пору весіль, що настає після жнив, – образно передано в такому складному реченні: *І цимбали уже не цимбали, / Коли в перший танець піти. / А як стрінуться губи з губами – / Кінь заірже – на весь світ золотий*. Коня зображено як вітаїстичний образ, що символізує радість продовження життя. Повтор постпозитивного означення до різних слів: *кінь золотий – земля золота – світ золотий* – забезпечує образну й змістову цілісність поезії.

У вірші «На мені весь мир бродить» (Мельничук, 2012: 32–33) кінь уособлює людину, якій не байдужа складна доля української нації, як-от: *а йшла та / що в червоних чоботях / несла землю за плечима <...> і впізнала мене / це ти конику пишний / давай зап'єм могорич / сльозами / за те що не єсть ми козаки / що не єсть ми гайдамаки / а єсть коники-цвірконики / по яких плачуть / маки*. У прямій мові використано поширене метафоричне звертання *конику пишний*. Образність

базується на омонімії цього словообразу та прикладкового словосполучення *коники-цвірконики*. У підрядній частині метафорично вжито народно-поетичний образ маку, що символізує зраду.

Словесний образ коня як утілення тяжкої долі українця репрезентовано в складносурядних реченнях, які містить кожна строфа поезії «Сутеніє вечір мій вогнем» (Мельничук, 2012: 86). Повтор у кожній строфі неповного речення *козацьке щастя під конем* створює рефрен, що позначає невдачу, поразку в боротьбі. Наприклад: *козацьке щастя під конем / а кінь цілує воду / напився блискавки з вогнем / націлувався крові з броду*. У метафоричному образі простежуємо християнський звичай – цілувати сакральні об'єкти (Толстой, 1999: 483). Емоційне напруження створює градація присудків, виражених різними видами дієслів – недоконаним *цілує* і доконаним *напився, націлувався*, що передають тривалість дії та її завершення.

У третій і четвертій строфі в рефрені змінено суб'єкт дії: *щастя на серце*, що посилює емоційно-психологічне напруження у кульмінації: *гасить коня мого вогнем / стріляйте в серце*, де найвищого вияву експресивності надає спонукальна модальність. Цьому сприяє й висхідна градація, створювана однорідними присудками *гасить, стріляйте*.

В останньому реченні строфи *козацьке серце під конем а на коні не хоче / відай оба ми коню вмерем / вже турок шаблю точе* використано вставне словом розмовного стилю *відай*, що створює модальність ймовірності для передання передчуття загибелі.

Постпозиційні означення *кінь мій, коня мого*, виражені присвійними займенниками, утворюють парадигматичний повтор і сприяють формуванню цілісного метафоричного образу, інтимізації викладу. Нараховано десять парадигматичних повторів словообразу *кінь* у шістнадцяти рядках цього поетичного тексту. Таким чином відбувається своєрідне обігрування кожної форми слова, що посилює його смислове та емоційне значення в контексті.

Не маркована знаками поезія набуває ефекту потоку свідомості, де читач має можливість самостійно розставити смислові акценти. Це простежуємо в поезії-міркуванні Т. Мельничука «Коні мабуть вирости», що репрезентована складним реченням *Коні мабуть вирости / з маленьких коників / тих що в траві / а люди вирости / з мурашок / тому напевно / перші скачуть / і возять бригадира / а другі ніяк / не можуть дати ради / в своїм мурашнику* (Мельничук, 2012: 174). Основною синтаксичною особливістю наведеної поезії є

модальність ймовірності в припущенні генези відповідних образів. Вставні слова *мабуть, напевно* із суб'єктивною модальністю припущення акцентують увагу на індивідуалізації роздумів мовця про світобудову, на його власному баченні походження об'єкта зображення. Таким чином автор передає усвідомлення духовного здрібнення, збіднення образів коня й людей, що мають бути носіями козацької гідності та національної свідомості. Повтор у вірші є одним із текстотвірних елементів синтаксичної організації. Спостерігаємо, зокрема, парадигматичний повтор слівформ *коні, коників*, де зменшено-пестлива форма другої лексеми поєднується з постпозитивним означенням *маленьких*. Повний повтор предиката головних частин *вирости* створює певний ритмомелодійний малюнок тексту. Дистантні повтори посилюють ефект акцентуації основних смислових виражень, набувають конотації нового стилістичного плану, надають висловленню експресивної динаміки.

Навколо образу коня в поезії «Конюшня сміється» (Мельничук, 2012: 49) виникають притаманні для творчої манери поета парадигми порівнянь, які вказують на індивідуалізоване сприйняття світу митцем. У синтаксичних конструкціях маркери компаративних відношень *як, немов, неначе* передають значення подібності. У простому реченні *І зуби у них міцні / як кам'яні столиці / і недремні / як мури тюремні* порівняльні звороти є обставинними поширювачами призв'язкового члена іменного складеного присудка. Як контактний, так і дистантний кількарізний повтор звуконаслідувальних конструкцій, що передає іржання коней, надає інтенсивності, динаміки викладу.

Для змалювання ліричного суб'єкта використано індивідуально-авторський об'єкт порівняння в неповному реченні <...> *коні у стайні / неначе у криміналі*, де випущений предмет порівняння можна легко відновити – *знаходиться*. Показовим є те, що об'єктами порівнянь слугують споруди, які мають негативну оцінку семантику – тюрми, неволі. Такі акценти сприяють нарощенню емоційно-експресивного звучання поезії.

У контексті *і в кожній й кожного / справжнє ім'я / колюче немов стерня / пахуче немов конюшина* фольклорні об'єкти порівнянь ужито для створення узагальнювального образу національної належності. Через народнопісенний словообраз *конюшини* як уособлення краси і привілля Т. Мельничук підкреслює споконвічний потяг українця до свободи.

Стилістико-синтаксичним виразником мово-поетики Т. Мельничука є рефрен. Багатораз-

зове повторення означено-особового речення із власне-спонукальною модальністю *виженіть коней* вербалізує наполегливу вимогу. Посиліє вимогу обставинний поширювач *виженіть коней на вигін, виженіть коней у степ*. Наступна повторювана конструкція, посилена емоційним вигуком *ох виженіть коней подалі від стайні*, виражає почуття душевного болю ліричного суб'єкта.

Словообраз *кінь* та пов'язаний із ним символ *підкова* використано в поезії «Співають лунко півні на Русі...») (Мельничук, 2003: 121): *Іскриць на спині в хлібороба сіль І під конем жаріє на весь схід підкова*. Експресію створюють присудки, репрезентовані маркованими дієслівними формами *іскриць, жаріє*, що в поєднанні із суб'єктами комунікативного акту, вираженими іменниками *сіль, підкова*, гіперболізують висловлене. Ще однією особливістю вказаного речення є інверсія. Таке словорозташування надає реченню емоційно-експресивних конотацій, посилює його інтонаційну виразність, сприяє збереженню ритму поетичного тексту.

Своєрідним, суто автобіографічним у поезії Т. Мельничука, є подання образу коня на позначення важливої, цінної для господарства тварини-трудівника: *Холодно / голодно / та мама ні разу / не дорікнула мені / за те, що я не кінь / (конем можна було би / привезти / дровець поліно / щоб нагріти хату / і Україну)*. У вставлену конструкцію автор виносить пояснення причини саме такої думки: *конем можна було би / привезти / дровець поліно / щоб нагріти хату / і Україну*. Автор втілює надзвичайно глибокий філософський мотив самоусвідомлення, власного призначення, соціальної ролі в житті родини й Батьківщини, що невіддільні в його переживаннях. У контексті поєднуються найвищі для ліричного героя як українця цінності: *мама – кінь – Україна*, символізуючи його власне життя насамперед і життя цілої нації. Для викладу цього відсутні штучна образність і книжні конструкції. Виражає саме природність використаного розмовного синтаксису.

Отже, досить активне використання Т. Мельничуком фольклорного образу коня вказує на народнопоетичні витоки творчості митця, який «наблизився до давньоукраїнського світоладу і трансформував його» (Зелененька, 2002: 8). Символ став одним із експресивних образотворчих засобів, важливим елементом поетичного тексту. Через образ коня, що уособлює неприборкані пристрасті, автор репрезентує власну вдачу: вирування бажань, інтенсивність праці, волелюбність і непоступливість.

Помітною рисою поезики Т. Мельничука є синтаксис, характерний для розмовного стилю, зокрема багатство конструкцій із повтором різних компонентів, що виконує важливу текстотвірну функцію. Багаторазовий повтор ключової лексеми *кінь* сприяє актуалізації образу, підкреслює зорову оцінку, подекуди створює висхідну градацію та забезпечує обрамлення поетичного тексту. Однією з особливостей синтаксичної організації поетичних текстів зі словообразом *кінь* є порівняльні звороти, об'єктами яких виступають фольклорні образи з позитивною оцінною семантикою та образи-локації, що мають негативне навантаження. Такі контрасти сприяють творенню антитези, що є справжньою творчою знахідкою мовотворчості поета. Досить оригінальним увиразнювальним елементом у зображенні образу коня стали означення з колірною семантикою. Препозитивні і постпозитивні колоративи є показовими для творчої манери поета репрезентантами символічного значення міфологічного образу. Збереженню ритмомелодики поетичних текстів, їх увиразненню сприяють інверсовані та парцельовані конструкції. Стилістико-синтаксична організація контекстів із певним лексико-символічним наповненням забезпечує потужну естетичну енергетику поезій Тараса Мельничука, виявляє своєрідність його ідіостилію, тому є актуальною для подальшого вивчення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Близнюк Л. М. Семантико-комунікативна та естетична функції поетичного синтаксису. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Філологія. 2011. № 936, вип. 61. С. 42–46. URL: http://www-philology.univer.kharkov.ua/nauka/e_books/visnyk_936/bliznyuk.pdf.
2. Жайворонок В. Знаки української етнокультури. Словник-довідник. К.: Довіра, 2006. 705 с.
3. Жулинський М. Князь роси. Мельничук Т. Князь роси: вірші. К.: Молодь, 1990. С. 4–5.
4. Завадська В., Музиченко Я., Таланчук О., Шалак О. 100 найвідоміших образів української міфології. К.: Орфей, 2002. 448 с.
5. Зеленька І. А. Образна система лірики Тараса Мельничука. Автореф. дис...канд. філол. наук. Львів, 2009. 15 с.
6. Зуєнко Ю. І. Епітетні словообрази як художньо-сміслові доміанти поезій Тараса Мельничука. Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. 2005. № 707. Вип. 46 С. 63–66.
7. Калинець І. Покелішкуймо, брате! [в пам'ять про Тараса Мельничука, якому 20 серпня 1998 року виповнилося 60 літ]. Гуцульщина. 1998. № 2–3. С. 29–31.
8. Козачук Г. О. Односкладні означено-особові речення в мові поезії. Питання граматики будови укр. мови. Тематичний збірник наукових праць. К.: КДП, 1979. С. 39.

9. Мельничук Т. Князь роси. Вибрані вірші, спогади, нариси. К.: А–БА–БА–ГА–ЛА–МА–ГА, 2012. 288 с.
10. Мельничук Т. Твори: в 3 т. Коломия : Вік, 2003. Т. 1. 254 с.
11. Папина А. Ф. Текст: его единицы и глобальные категории: [учебник для студ.-журналистов и филологов]. М.: Едиториал УРСС, 2002. 367 с.
12. Піпаш Ю. Галас Б. Матеріали до словника гуцульських говірок. Косівська Поляна і Росішка Рахівського району Закарпатської області. Ужгород: Ужгород. національний ун-т. 2005. 266 с.
13. Славянские древности. Этнолингвистический словарь под общей редакцией Н. И. Толстого. Т. 2. Д-К (Крошки). М.: Международные отношения, 1999. 702 с.
14. Словарь библейских образов / под общ. ред. Л. Райкена, Дж. Уилхойта, Т. Лонгмана. III. СПб., 2005. С. 545.

REFERENCES

1. Blyzniuk L. M. Semantyko-komunikatyvna ta estetychna funktsii poetychnoho syntaksysu [The Semantic-Communicative and Esthetic Functions of Poetic Syntax]. Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University. "Philology" Series. 2011. № 936, vyp. 61. pp. 42–46. URL: http://www-philology.univer.kharkov.ua/nauka/e_books/visnyk_936/bliznyuk.pdf [in Ukrainian]
2. Zhaivoronok V. Znaky ukraïnskoi etnokultury. Slovnyk-dovidnyk. [Signs of Ukrainian Ethnic Culture. Dictionary. Reference Book. K.: Dovira, 2006. 705 p. [in Ukrainian]
3. Zhulynskiy M. Kniaz rosy [Dew Prince] Melnychuk T. Kniaz rosy: virshi [Dew Prince: Poems]. K.: Molod, 1990. pp. 4–5 [in Ukrainian]
4. Zavadskaya V., Muzychenko Ya., Talanchuk O., Shalak O. 100 naividomishykh obraziv ukraïnskoi mifolohii [100 Most Famous Images of Ukrainian Mythology]. K.: Orfei, 2002. 448 p. [in Ukrainian]
5. Zelenenka I. A. Obrazna systema liryky Tarasa Melnychuka [The Image System of Taras Melnychuk's Lyric Poetry] Avtoref. dys...kand. filol. nauk [Author's Abstract of Dissertation ... Candidate of Philological Sciences]. Lviv, 2009. 15 p. [in Ukrainian]
6. Zuienko Yu. I. Epitetni slovoobrazy yak khudozhno-smyslovi dominanty poezii Tarasa Melnychuka [Epithet Imagewords as Artistic-Semantic Dominants of Taras Melnychuk's Poetry]. Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University. 2005. № 707. Vyp. 46 pp. 63–66 [in Ukrainian]
7. Kalynets I. Pokelishkuimo, brate!: [v pamiat pro Tarasa Melnychuka, yakomu 20 serpnia 1998 roku vypovnylosia b 60 lit] [Pokelishkuimo, Brother : in Memory of Taras Melnychuk, who is 60 on the 20th of August, 1998] Hutsulshchyna. 1998. № 2–3. pp. 29–31 [in Ukrainian]
8. Kozachuk H. O. Odnoskladni oznacheno-osobovi rechennia v movi poezii [One-Member Definite-Personal Sentences in Poetry Language]. Pytannia hramat. budovy ukr. movy. Tematychnyi zbirnyk naukovykh prats [Problems of Grammar Structure of the Ukrainian Language. Subject Collection of Scientific Works]. K.: KDPI, 1979. p. 39 [in Ukrainian]
9. Melnychuk T. Kniaz rosy. Vybrani virshi, spohady, narysy [Dew Prince. Selected Poems]. K.: А–БА–БА–ГА–ЛА–МА–ГА, 2012. 288 p. [in Ukrainian]
10. Melnychuk T. Tvory: v 3 t. [Works: in 3 Volumes]. Kolomyia: Vik, 2003. Т. 1. 254 p. [in Ukrainian]
11. Papyna A. F. Tekst: ego edynitsy i globalnye kategorii : [uchebnyk dlia stud.-zhurnalistov i filologov] [Tekst: Its Units and Global Categories: [Textbook for Students of Journalism and Philology]]. М.: Editorial URSS, 2002. 367 p. [in Russian]
12. Pipash Yu. Halas B. Materialy do slovnyka hutsul'skykh hovirok. Kosivska Poliana i Rosishka Rakhivskoho raionu Zakarpatskoi oblasti [Materials for Dictionary of Hutsul Dialects. Kosivska Poliana and Rosishka of Rakhiv District of Zakarpatska Region]. Uzhhorod: Uzhhorod National University. 2005. 266 p. [in Ukrainian]
13. Slavianskye drevnosti. Etnolingvisticheski slovar pod obshchei redaktsiei N. I. Tolstogo [Slavonic Antiquities. Ethnolinguistic Dictionary. General Editorship by N. I. Tolstoy]. Т. 2. D-K (Kroshki). М.: Mezhdunarodnye otnosheniia, 1999. 702 p. [in Russian]
14. Slovar bibleiskikh obrazov [Dictionary of Biblical Images] / pod obshch. red. L. Raikena, Dzh. Uilkhoita, T. Longmana [General Editorship by L. Raiken, Dzh. Uilkhoit, T. Longman]. III. SPb. 2005. p. 545. [in Russian]